

Provedba izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina 2023. godine

Željka Tropina*

Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i posebnim zakonima te međunarodnim standardima zaštite ljudskih i manjinskih prava koji su ugrađeni u nacionalne propise zajamčeni su i uređeni zaštita i ostvarivanje prava pripadnika nacionalnim manjina u Republici Hrvatskoj. Pripadnici nacionalnih manjina, s ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu, imaju pravo birati vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u lokalnim jedinicama. Izbori za članove vijeća i izbori za predstavnike nacionalnih manjina održavaju se istodobno, prve nedjelje u svibnju svake četiri godine, te će biti održani u svibnju 2023. godine.

1. Uvod

Ustavom Republike Hrvatske¹ jamči se ravnopravnost građana koji pripadaju nacionalnim manjinama s građanima koji su pripadnici većinskog naroda. Pripadnicima svih nacionalnih manjina (u izvorišnim osnovama Ustava izrijeком su navedene 22 nacionalne manjine) jamči se sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom i kulturna autonomija. Ustav RH utvrđuje i mogućnost da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg biračkog prava, zakonom osigura pravo izbora svojih zastupnika u Hrvatski sabor. Također, Ustav propisuje da se ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje ustavnim zakonom. Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina² stvoren je pravni okvir za ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina. Navedeni Ustavni zakon je organski zakon kojim su uređena prava pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i donosi se dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika u Hrvatskom saboru.

Posebni zakoni kojima se razrađuje ostvarivanje pojedinih prava pripadnika nacionalnih manjina su Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj³, Zakon o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina⁴, kao i ostali zakoni čije se odredbe odnose na ostvarivanje manjinskih prava.

Pripadnici nacionalnih manjina, s ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu, imaju pravo birati vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u lokalnim jedinicama. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju savjetodavnu ulogu u lokalnim jedinicama i biraju se radi ostvarivanja sudjelovanja pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima u općinama, gradovima i županijama.

Na izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina do 2019. godine odnosile su se odredbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Zakona o lokalnim izborima⁵ (članak 136.) i Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne

i područne (regionalne) samouprave⁶, a 2019. godine donesen je poseban zakon – Zakon o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina⁷, kojim je regulirana navedena materija te koji je prvi puta primijenjen na izborima iste godine.

2. Izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina (članak 23.) propisano je da predstavnici nacionalnih manjina, s cilju unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu, biraju svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama.

Navedenim Ustavnim zakonom, članak 24., propisani su uvjeti za izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te je propisano da u jedinicama samouprave na čijem području pripadnici pojedine nacionalne manjine sudjeluju s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice, u jedinicama lokalne samouprave na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinicama područne (regionalne) samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine, pripadnici svake takve nacionalne manjine mogu izabrati vijeće nacionalne manjine.

U slučaju kada nije ispunjen barem jedan od navedenih uvjeta, a na području jedinice samouprave živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, za područje ovakve jedinice samouprave bira se predstavnik nacionalnih manjina.

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina propisan je i broj članova vijeća nacionalnih manjina: u vijeće nacionalnih manjina općine bira se 10 članova, u vijeće nacionalnih manjina gradova bira se 15 članova, a u vijeće nacionalnih manjina županije bira se 25 članova pripadnika nacionalne manjine.

Isto tako, propisano je da kandidate za članove vijeća, odnosno predstavnike nacionalnih manjina mogu predlagati udruge nacionalnih manjina ili najmanje 20 pripadnika nacionalne manjine s područja općine, odnosno 30 s područja grada i 50 s područja županije.

Za određivanje broja pripadnika nacionalnih manjina radi provođenja odredbi Ustavnog zakona, mjerodavan je popis stanovništva korigiran (uvećan ili umanjen) za onaj broj birača koji su

* Željka Tropina, dipl. iur., Ministarstvo pravosuđa i uprave, Zagreb

¹ NN, br. 85/10 – pročišćeni tekst 5/14 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske

² NN, br. 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11

³ NN, br. 51/00 i 56/00

⁴ NN, br. 80/11, 34/12 i 98/19

⁵ NN, br. 144/12, 121/16, 98/19, 42/20, 144/20 i 37/21

⁶ NN, br. 33/01, 10/02, 155/02, 45/03, 43/04, 40/05, 44/05 – pročišćeni tekst i 109/07

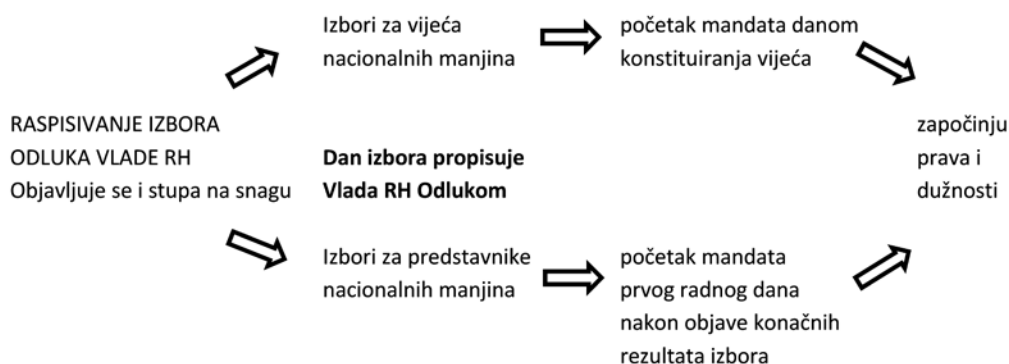
⁷ NN, br. 25/19

upisani ili brisani iz popisa birača koji se sastavlja radi izbora članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave.

Članovi vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina biraju se neposredno, tajnim glasovanjem za razdoblje od četiri godine, a na postupak izbora i druga pitanja u svezi s njihovim izborom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave.

Do 2019. godine postupak izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina bio je uređen Zakonom o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Glava VIII.). Nadalje, 29. prosinca 2012. godine na snagu je stupio Zakon o lokalnim izborima kojim su na cjelovit način uređeni lokalni izbori, odnosno izbori članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te izbori općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i njihovih zamjenika. Stupanjem na snagu Zakona o lokalnim izborima prestao je važiti Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (osim pojedinih odredaba) te je u članku 136. Zakona o lokalnim izborima propisano da će se postupak izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, koji se biraju u jedinicama sukladno odredbama Ustavnog zakona, urediti posebnim zakonom. Slijedom navedenog, Zakonom o lokalnim izborima propisano je kako će se izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina urediti na adekvatan način posebnim zakonom.

Zakonom o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina iz 2019. godine po prvi puta zasebno je normiran postupak izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te je detaljnije uređen postupak izbora i druga pitanja u svezi s izborom članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, kao i otklonjene pravne praznine uočene u praksi.

Pasivno biračko pravo

Za člana vijeća, odnosno za predstavnika nacionalne manjine može biti biran hrvatski državljanin koji na dan podnošenja prijedloga liste kandidata, odnosno kandidature nadležnom izbornom povjerenstvu ima navršених 18 godina života te je upisan u registar birača kao pripadnik nacionalne manjine koja ima pravo na vijeće ili pravo na predstavnika u jedinici i ima prijavljeno prebivalište na području jedinice u kojoj se izbori provode.

Aktivno biračko pravo

Pravo birati članove vijeća, odnosno predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama imaju hrvatski državljani s navršених 18 godina života koji su u registru birača upisani kao pripadnici nacionalne manjine koja ima pravo na vijeće, odnosno na predstavnika u jedinici te koji osim toga imaju prebivalište na području jedinice u kojoj se izbori provode.

Zakonom o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina jasno su navedene slobode i prava u ostvarivanju biračkog prava, a

3. Raspisivanje izbora

Članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju se neposredno tajnim glasovanjem na mandat od četiri godine.

Izbori za članove vijeća i izbori za predstavnike nacionalnih manjina održavaju se istodobno, prve nedjelje u svibnju svake četiri godine (prvi puta po odredbama novog Zakona izbori u svibnju 2019. godine te će drugi puta biti održani u svibnju 2023. godine).

Izbore za članove vijeća nacionalnih manjina i izbore za predstavnike nacionalnih manjina raspisuje Vlada Republike Hrvatske, odlukom kojom određuje dan provedbe izbora i jedinice u kojima se provode izbori, a navedena odluka o raspisivanju izbora objavljuje se u Narodnim novinama. Od dana stupanja na snagu odluka o raspisivanju izbora do dana održavanja izbora ne može proteći manje od 30 dana ni više od 45 dana. Vlada Republike Hrvatske donosi odluku o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kojom se utvrđuje u kojim jedinicama se raspisuju izbori za članove vijeća, broj članova vijeća koji se bira i dan održavanja izbora, kao i odluku o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kojom se utvrđuje u kojim jedinicama se raspisuju izbori za predstavnike i dan održavanja izbora.

Vlada Republike Hrvatske donosi i odluku o određivanju visine naknade izborne promidžbe za izbor članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i odluku o visini naknade za rad članova izbornih tijela za provedbu izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Predmetne odluke objavljuju se u Narodnim novinama.

to su: jamči se sloboda opredjeljenja birača i tajnost njihova glasanja; birač na istim izborima može glasovati samo jedanput; nitko ne može glasovati u ime druge osobe; nitko ne može zahtijevati izjašnjenje birača o njegovom glasačkom opredjeljenju; birač je slobodan objaviti svoje glasačko opredjeljenje; nitko ne može biti pozvan na odgovornost zbog glasanja ili zbog toga što nije glasovao.

4. Kandidiranje na izborima

Pravo predlaganja lista kandidata za izbor članova vijeća nacionalnih manjina i kandidatura za izbor predstavnika nacionalnih manjina imaju udruge nacionalnih manjina i pripadnici nacionalne manjine – birači.

Pravo predlaganja lista kandidata i kandidatura imaju udruge koje su osnovane radi zaštite nacionalnih manjina, odnosno udruge kojima je ciljana skupina nacionalna manjina čiji pripadnici biraju članove vijeća, odnosno predstavnike nacionalnih manjina, a koje su na dan stupanja na snagu odluke o

raspisivanju izbora upisane u Registar udruga Republike Hrvatske. Liste kandidata i kandidature može predložiti jedna udruga nacionalne manjine, ali isto tako mogu zajednički predložiti dvije ili više udruga iste nacionalne manjine.

Ustavni zakon koristi pojam udruge nacionalnih manjina koje su u smislu novog Zakona definirane kao udruge koje su osnovane s ciljem zaštite nacionalnih manjina, odnosno udruge koje imaju za cilj grupu nacionalne manjine čiji pripadnici biraju članove vijeća ili predstavnike nacionalnih manjina.

Pravo predlaganja lista kandidata, odnosno kandidatura, temeljem odredaba ustavnog zakona kojim se uređuju prava nacionalnih manjina imaju birači i to:

- u općini najmanje 20 pripadnika nacionalne manjine – birača s područja općine,
- u gradu najmanje 30 pripadnika nacionalne manjine – birača s područja grada,
- u županiji i Gradu Zagrebu najmanje 50 pripadnika nacionalne manjine – birača s područja županije, odnosno Grada Zagreba.

U odnosu na kandidaturu za predstavnika nacionalne manjine, u Zakonu se propisuje da se u prijedlogu kandidature uz kandidata za predstavnika nacionalne manjine navodi i kandidat za njegovu zamjenika. Odredbe o zamjeniku predstavnika nacionalne manjine predstavljaju rješenje za situacije kada predstavniku nacionalne manjine prestane mandat prije njegova redovita isteka te omogućuju pripadnicima nacionalne manjine na tom području, odnosno u određenoj jedinici, da i dalje imaju svog predstavnika.

Liste kandidata i kandidature podnose se na posebnim obrascima čiji oblik i sadržaj propisuje Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske, u obvezatnim uputama koje se objavljuju u Narodnim novinama. Prijedlozi lista kandidata i kandidatura, koji su sastavljeni na način propisan Zakonom i obvezatnim uputama, dostavljaju se nadležnom izbornom povjerenstvu.

Zakonom se propisuje i sadržaj prijedloga lista kandidata za članove vijeća nacionalnih manjina, kao i najveći i najmanji broj kandidata za vijeće nacionalne manjine u općini, gradu te županiji i Gradu Zagrebu. Nadalje, propisuje se sadržaj kandidature za predstavnika nacionalne manjine te zaprimanje prijedloga lista kandidata i kandidatura.

U prijedlogu liste kandidata za članove vijeća nacionalne manjine obavezno se navode predlagatelji liste kandidata te podaci o kandidatima. Ukoliko listu kandidata predlaže udruga nacionalne manjine, u prijedlogu se navodi naziv udruge, odnosno udruga nacionalnih manjina koje su predložile listu kandidata, na način i na jeziku na kojem su upisane u registar udruga. Ukoliko liste predlažu pripadnici nacionalne manjine – birači, u prijedlogu se za svakog predlagatelja obvezatno navode ime i prezime predlagatelja – birača, nacionalnost, adresa prebivališta, broj važeće osobne iskaznice i mjesto njezina izdavanja te potpis predlagatelja – birača.

Što se tiče broja kandidata na listi, predlagatelj liste kandidata može predložiti: u općini najviše 10, a najmanje 6 kandidata; u gradu najviše 15, a najmanje 8 kandidata; u županiji i Gradu Zagrebu najviše 25, a najmanje 13 kandidata. Ako predlagatelj predloži manje kandidata od najmanjeg propisanog broja za svaku vrstu jedinice, prijedlog nije pravovaljan.

Za svakog kandidata u prijedlogu liste kandidata obavezno se navode sljedeći podaci: ime i prezime, nacionalnost, adresa prebivališta, datum rođenja, osobni identifikacijski broj (OIB) i spol.

U prijedlogu kandidature za predstavnika nacionalne manjine navodi se predlagatelj kandidature te podaci o kandidatu za predstavnika nacionalne manjine i kandidatu za njegovog zamjenika, kao i podaci koji se navode i u prijedlogu liste kandidata za članove vijeća nacionalne manjine.

Uz prijedlog liste kandidata i kandidature dostavlja se očitovanje o prihvaćanju kandidature svakog kandidata na listi odnosno kandidaturi koje mora biti ovjereno kod javnog bilježnika ili nadležnog izbornog povjerenstva, te na kojem se ujedno navodi izjava kandidata o nepostojanju zabrane kandidiranja i nepostojanju zabrane višestrukog kandidiranja.

Prijedlozi lista kandidata i kandidature predaju se nadležnom izbornom povjerenstvu u roku od 12 dana od dana stupanja na snagu odluka o raspisivanju izbora. Nadležno izborno povjerenstvo utvrđuje pravovaljanost predloženih lista kandidata i kandidatura.

Zbirnu listu sastavlja nadležno izborno povjerenstvo nakon što utvrdi pravovaljanost predloženih lista kandidata, odnosno kandidatura. U odredbama koje se odnose na zbirne liste kandidata i zbirne liste kandidatura utvrđeno je da se uz ime i prezime kandidata navodi i naziv udruge, odnosno udruga koje su kandidata predložile. Ako su kandidata predložili pripadnici nacionalne manjine – birači, uz njegovo ime i prezime obavezno se navodi „kandidat pripadnika nacionalne manjine – birača“.

Nadalje, u odredbama koje se odnose na objavu lista, propisano je da nadležno izborno povjerenstvo objavljuje pravovaljano predložene liste kandidata za članove vijeća nacionalnih manjina i zbirnu listu kandidata i pravovaljano predložene kandidature za predstavnika nacionalnih manjina i zbirnu listu kandidatura. *Navedene liste objavljuju se na oglasnoj ploči i na mrežnim stranicama jedinice u kojoj se izbori provode, pri čemu na mrežnoj stranici mora biti jasno naznačeno vrijeme objave.*

Zakonom je propisano da se izbori za članove vijeća, odnosno izbori za predstavnike nacionalnih manjina neće održati ako nadležno izborno povjerenstvo ne zaprimi niti jednu pravovaljanu listu kandidata, odnosno kandidaturu.

Nadalje, odredbama Zakona uređen je i odustanak od prihvaćene liste kandidata, odnosno od prihvaćene kandidature, bilo od strane predlagatelja ili strane samih kandidata, kao i postupak u slučaju smrti kandidata. Isto tako, propisan je postupak u slučaju prihvaćanja kandidature na više lista kandidata za isto vijeće nacionalne manjine, te je utvrđeno da ako je neki od kandidata dao očitovanje o prihvaćanju kandidature na više lista kandidata za izbor istog vijeća nacionalne manjine, smatrat će se kandidat samo na listi kandidata koju je nadležno izborno povjerenstvo prvo zaprimilo.

5. Zabrana kandidiranja na izborima

Zabrana kandidiranja za člana vijeća, odnosno predstavnika nacionalne manjine ili za njegovog zamjenika odnosi se na birače koji su policijski službenici ili djelatne vojne osobe.

Nadalje, za člana vijeća nacionalne manjine, predstavnika nacionalne manjine ili za njegovog zamjenika u općini, gradu, odnosno županiji ne smije se kandidirati birač koji istodobno u navedenoj jedinici, znači istoj jedinici, obnaša dužnost općinskog načelnika, gradonačelnika, župana ili njihovog zamjenika koji je izabran zajedno s njima. To znači da se zabrana kandidiranja u odnosu na istu jedinicu u kojoj se obnaša izvršna dužnost. Drugim riječima, ista osoba se može kandidirati za člana vijeća, odnosno predstavnika nacionalne manjine u različitim izbornim jedinicama.

Osim toga, Zakonom je propisana i zabrana višestrukog kandidiranja, odnosno nitko ne može istodobno biti kandidat na više predloženih lista kandidata za izbor članova vijeća nacionalne manjine na istim izborima, u istoj izbornoj jedinici. Također, nitko ne može istodobno biti kandidat na više predloženih kandidatura za izbor predstavnika nacionalne manjine na istim izborima, u istoj izbornoj jedinici.

6. Izborna promidžba

Izbornom promidžbom smatraju se radnje sudionika izborne promidžbe kojima se pozivaju birači da glasuju za određene kandidate, predstavljaju biračima izborni programi te kojima se utječe ili može utjecati na birače.

Izborna promidžba počine prvog dana od dana objave zbirnih lista sukladno propisanom Zakonom, dok trenutak završetka nije propisan. Iz navedenog proizlazi da Zakonom nisu propisane odredbe o izbornoj šutnji. Budući da se radi o izboru vijeća, odnosno predstavnika nacionalnih manjina koji imaju savjetodavnu ulogu u radu jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave u kojoj su izabrani (vezano uz prava i položaja nacionalnih manjina te njihovog unapređenja), zakonodavac je ocijenio da bi izuzetak od dosadašnje prakse doprinio olakšavanju provedbe navedenih izbora.

Vezano uz troškove izborne promidžbe, odredbama Zakona propisano je da udruga nacionalne manjine koja na izborima dobije najmanje jednog člana vijeća ili predstavnika nacionalne manjine u toj jedinici, ostvaruje pravo na naknadu troškova izborne promidžbe. Međutim, ako su članove vijeća, odnosno predstavnika nacionalne manjine, kandidirali pripadnici nacionalnih manjina – birači, pravo na naknadu troškova izborne promidžbe ostvaruje vijeće, odnosno predstavnik nacionalne manjine.

Pravo na naknadu troškova ostvaruje se nakon objave konačnih rezultata izbora, a financijska sredstva dužna je u svom proračunu osigurati jedinica na čijem se području izbori provode. Visinu naknade troškova izborne promidžbe odlukom utvrđuje Vlada Republike Hrvatske.

7. Tijela za provedbu izbora

Tijela za provedbu izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina su:

- Državno izorno povjerenstvo Republike Hrvatske,
- županijska izborna povjerenstva,
- Izorno povjerenstvo Grada Zagreba,
- gradska i općinska izborna povjerenstva te
- birački odbori.

Gradska i općinska izborna povjerenstva mogu se imenovati u istom sastavu za provedbu izbora u više gradova i općina.

Državno izorno povjerenstvo je stalno i neovisno državno tijelo. Ono donosi obvezatne upute u postupku pripreme i provedbe izbora koje se objavljuju u Narodnim novinama i na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.

Državno izorno povjerenstvo imenuje županijska izborna povjerenstva i Izorno povjerenstvo Grada Zagreba, a županijsko izorno povjerenstvo imenuje gradska i općinska izborna povjerenstva na svom području.

Izborna povjerenstva imenuju se odmah nakon donošenja odluka o raspisivanju izbora, a najkasnije do stupanja na snagu odluka o raspisivanju izbora.

Županijska izborna povjerenstva, Izorno povjerenstvo Grada Zagreba, gradska i općinska izborna povjerenstva čine predsjednik, potpredsjednik i četiri člana. Izborna povjerenstva odluke donose većinom glasova svih članova.

Zakonom su uređena prava i obveze izbornih tijela, zasebno pojedina izborna povjerenstva, birački odbori te naknada za rad članova izbornih tijela. Pri tome je posebno utvrđeno da visinu naknade za rad članova izbornih tijela utvrđuje, prije svakih izbora, Vlada Republike Hrvatske, a na osnovi mjerila i prijedloga Državnog izbornog povjerenstva, posebnom odlukom koju donosi istodobno s odlukama o raspisivanju izbora. Izbore na biračkom mjestu neposredno provodi birački odbor, koji je

izorno tijelo koje uz neposrednu provedbu izbora osigurava pravilnost i tajnost glasovanja.

Birački odbor čine predsjednik, potpredsjednik i četiri člana, a biračke odbore na svom području imenuje Izorno povjerenstvo Grada Zagreba, gradska i općinska izborna povjerenstva. Birački odbori imenuju se najkasnije 20 dana od dana stupanja na snagu odluka o raspisivanju izbora, a odluke odnose većinom glasova svih članova.

8. Postupak izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju se većinskim izbornim sustavom na način da cijelo područje jedinice čini jednu izbornu jedinicu.

U vijeća nacionalnih manjina bira se:

- za općinu 10 članova,
- za grad 15 članova,
- za županiju, odnosno Grad Zagreb 25 članova pripadnika nacionalne manjine.

Za članove vijeća nacionalne manjine izabrani su kandidati redoslijedom dobivenog najvećeg broja glasova birača koji su glasovali, zaključno do broja koji se bira u vijeće.

Ukoliko se zbog jednakog broja dobivenih glasova kandidata ne može utvrditi broj izabranih kandidata, u tom slučaju izabranima će se smatrati manji broj kandidata od broja članova vijeća nacionalnih manjina propisanih zakonom. Međutim, broj izabranih kandidata ne može biti manji od 6 članova u vijeću nacionalnih manjina općine, 8 članova u vijeću nacionalne manjine grada, odnosno 13 članova u vijeću nacionalne manjine županije, odnosno Grada Zagreba. Ako bi broj članova vijeća nacionalne manjine bio manji od navedenog, održava se drugi krug glasovanja četrnaest dana nakon održanog prvog kruga glasovanja. U drugom krugu glasovanja izbor se obavlja između kandidata koji se u prvom krugu glasovanja smatraju neizabranima zbog jednakog broja dobivenih glasova u prvom krugu glasovanja.

Za predstavnika nacionalne manjine izabran je kandidat koji je dobio najveći broj glasova birača koji su glasovali.

Ukoliko dva ili više kandidata imaju jednak najveći broj glasova, održat će se drugi krug glasovanja četrnaesti dan nakon održanog prvog kruga glasovanja, a u navedenom krugu izbor se obavlja između kandidata koji su u prvom krugu dobili jednak broj glasova.

U Zakonu, u Glavi VII. uređuje se provedba izbora, odnosno mjesto, način i vrijeme glasovanja, sadržaj glasačkog listića (na kojem se uz svakog kandidata nalazi i njegov predlagatelj kada je to udruga nacionalne manjine ili naznaka „kandidat pripadnika nacionalne manjine“–birača), radnje izbornih tijela na dan izbora, obveze biračkog odbora prema biračima te je posebno detaljno uređen način glasovanja birača kojima je biračko mjesto nedostupno. Nadalje, u navedenoj glavi Zakona propisano je utvrđivanje rezultata glasovanja, ponavljanje glasovanja, unos podataka iz zapisnika o radu izbornih tijela u informatički sustav, sadržaj zapisnika o radu izbornih povjerenstava, rokovi za sastavljanje i dostavu zapisnika o radu izbornih povjerenstava te utvrđivanje i objava rezultata izbora.

Glasovanje za izbor članova vijeća i predstavnike nacionalnih manjina jedinice obavlja se na biračkim mjestima na području jedinica. Glasovanje se obavlja osobno glasačkim listićem, čiji je sadržaj propisan Zakonom, a glasuje se samo za kandidate navedene na glasačkom listiću.

Na izborima za članove vijeća nacionalne manjine glasački listić popunjava se tako da se zaokruži redni broj ispred imena najmanje jednog, a najviše onoliko kandidata koliko ih se bira u toj jedinici.

Na izborima za predstavnika nacionalne manjine glasački listići popunjava se tako da se zaokruži redni broj ispred imena jednog kandidata za kojeg birač glasa.

U odnosu na prebrojavanje glasačkih listića i utvrđivanje broja listića, propisano je da ako se nakon prebrojavanja glasačkih listića utvrdi da je broj listića veći od utvrđenog broja birača koji su pristupili glasanju, o tome se sastavlja službena bilješka u zapisniku o radu biračkog odbora te utvrđuje broj glasova na tom biračkom mjestu prema broju glasačkih listića. Zapisnik koji sadrži takvu službenu bilješku ne unosi se u informatički sustav prije nego što nadležno izborno povjerenstvo utvrdi je li višak glasačkih listića mogao utjecati na rezultat izbora, a ako utvrdi da višak nije mogao utjecati na rezultat izbora, unijet će podatke iz zapisnika u informatički sustav. S druge strane, ako se utvrdi da je višak listića mogao utjecati na rezultat izbora, odredit će ponavljanje izbora na tom biračkom mjestu.

Rezultate izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u županiji utvrđuje nadležno županijsko izborno povjerenstvo, a rezultate izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u Gradu Zagrebu utvrđuje Izborno povjerenstvo Grada Zagreba. Rezultate izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u gradu utvrđuje nadležno gradsko izborno povjerenstvo, a u općini utvrđuje nadležno općinsko izborno povjerenstvo.

Rezultati izbora postaju konačni istekom rokova za zaštitu izbornog prava, odnosno danom donošenja odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske povodom žalbe podnesene u postupku zaštite izbornog prava, ukoliko je ista podnesena. Nadležno izborno povjerenstvo za utvrđivanje rezultata izbora donosi bez odgode odluku o konačnim rezultatima izbora u kojoj se navodi dan konačnosti rezultata izbora. Odluka o konačnim rezultatima izbora objavljuje se na mrežnim stranicama jedinice u kojoj se provode izbori.

9. Troškovi i promatranje izbora te zaštita izbornog prava

Odredbama Zakona propisano je da se sredstva za pokriće troškova izbora pojedine jedinice osiguravaju u proračunu jedinice, što je bila praksa i u dosadašnjoj provedbi izbora, dok se sredstva potrebna za izvršavanje obveza Državnog izbornog povjerenstva osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske. Kada se istovremeno održavaju izbori za članove vijeća nacionalnih manjina jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno predstavnika nacionalne manjine, svaka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave snosi troškove naknade za svoje izborno povjerenstvo i svoja stručna tijela i osobe, a naknadu za biračke odbore i zajedničke materijalne troškove jedinice snose u jednakim dijelovima. Sredstvima za provedbu izbora raspolaže izborno povjerenstvo jedinice.

Zakonom su također propisane i odredbe o promatranju izbora i zaštiti izbornog prava te je detaljno uređena i zaštita osobnih podataka u izbornom postupku, imajući u vidu važeće propise o zaštiti osobnih podataka.

Vežano uz promatranje izbora, Zakonom je regulirano pitanje vrsta promatrača, podnošenja zahtjeva za promatranje izbora, odobrenje za promatranje izbora, prava i obveze promatrača te ovlasti izbornih tijela prema promatračima.

Pravo promatranja izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina imaju: udruge nacionalne manjine koje su predložile liste kandidata, odnosno kandidature za članove vijeća i/ili predstavnika nacionalne manjine; pripadnici nacionalnih manjina – birača koji su predložili liste kandidata, odnosno kandidature za članove vijeća i/ili predstavnika nacionalne manjine; udruge registrirane u Republici Hrvatskoj koje djeluju na području neovisnog promatranja izbora i/ili ljudskih i građanskih prava; međunarodne

organizacije koje se bave promatranjem izbora, diplomatsko-konzularna predstavništva u Republici Hrvatskoj, međunarodna udruženja izbornih tijela te izbornih tijela iz drugih država. Promatrač ne može biti kandidat ni član izbornog tijela na izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina koji se istodobno provode.

Ustavnost i zakonitost izbora nadzire Ustavi sud Republike Hrvatske u skladu s odredbama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Ukoliko postoji sumnja vezana uz postupak izbora, prigovor radi nepravilnosti u izbornom postupku mogu podnijeti udruge nacionalnih manjina koje su predložile listu kandidata, odnosno kandidaturu na izborima, kandidati, najmanje 100 birača ili najmanje 5% birača izborne jedinice u kojoj se provode izbori.

Prigovor radi nepravilnosti u izbornom postupku podnosi se nadležnom izbornom povjerenstvu, u roku od 48 sati računajući od isteka dana kada je izvršena radnja na koju je stavljen prigovor. Prigovor na izborima članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u županiji i Gradu Zagrebu podnosi se Državnom izbornom povjerenstvu, a prigovor na izborima članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u gradu i općini podnosi se županijskom izbornom povjerenstvu.

Nadležno izborno povjerenstvo dužno je donijeti rješenje o prigovoru u roku od 48 sati od isteka dana kada je prigovor zaprimljen, odnosno od isteka dana kada su zaprimljeni izborni materijali na koje se prigovor odnosi.

Bitno je navesti da ako nadležno izborno povjerenstvo odlučujući o prigovoru utvrdi da je bilo nepravilnosti koje su bitno utjecale ili su mogle utjecati na rezultate izbora, poništiti će radnje i odrediti da se te radnje ponove u roku koji mora omogućiti da se izbori održe na dan za koji su raspisani. Međutim, ako ne postoji mogućnost ponavljanja poništenih radnji, a one su bitno utjecale ili su mogle utjecati na rezultate izbora, nadležno izborno povjerenstvo odgovorit će provedbu izbora za sedam dana te će odrediti rok u koje se te radnje moraju ponoviti.

Ukoliko se nepravilnosti odnose na postupak glasanja i bitno su utjecale na rezultat izbora, nadležno izborno povjerenstvo poništava izbore i određuje rok u kojem će se izbori ponoviti.

Podnositelj prigovora može protiv rješenja nadležnog izbornog povjerenstva podnijeti žalbu Ustavnom sudu. Predmetna žalba podnosi se putem nadležnog izbornog povjerenstva u roku od 48 sati računajući od isteka dana s kojim je dostava pobijanog rješenja obavljena, a Ustavni sud dužan je donijeti odluku o žalbi u roku od 48 sati od dana njezina primitka. Prigovor, odnosno žalba u postupku zaštite izbornog prava ne odgađa obavljanje izbornih radnji koje su propisane Zakonom.

10. Konstituiranje vijeća, priroda mandata te zamjenjivanje člana vijeća i predstavnika

Zakonom o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina detaljno je propisan i sam postupak konstituiranja vijeća nacionalnih manjina.

Propisano je da konstituirajuće sjednice vijeća nacionalnih manjina sazivaju općinski načelnici, gradonačelnici, župani i gradonačelnik Grada Zagreba.

Do 2019. godine, Vlada Republike Hrvatske je nakon utvrđenih konačnih rezultata izbora za članove vijeća nacionalnih manjina donosila posebnu odluku o davanju ovlaštenja za sazivanje konstituirajućih sjednica, dakle novu odluku nakon svakih izbora o davanju ovlaštenja. Međutim, s obzirom da je Zakonom propisano tko je ovlašten i kada sazvati konstituirajuću sjednicu, odnosno ovlaštenje proizlazi iz samih zakonskih odredbi, to nakon objavljenih rezultata izbora više nije potrebno donošenje posebne odluke o ovlaštenju za sazivanje konstituirajućih sjednica.

Rok za sazivanje konstituirajuće sjednice je 45 dana od objave konačnih rezultata izbora. Ukoliko se vijeće nacionalne manjine ne konstituira na sjednici sazvanoj u navedenom roku, ovlašteni sazivač saziva novu konstituirajuću sjednicu u roku od 30 dana od dana kada je prethodna sjednica bila, odnosno trebala biti održana. Ako se vijeće nacionalne manjine ne konstituira ni na toj sjednici, ovlašteni sazivač sazvat će novu konstituirajuću sjednicu u roku od 8 dana nakon što u općini, gradu, odnosno županiji dostavi pisani prijedlog izbora predsjednika vijeća koji je potpisala većina svih članova vijeća propisanih ustavnim zakonom kojim se uređuju prava nacionalnih manjina.

Slijedom navedenog, propisan je vrlo fleksibilan postupak za sazivanje i održavanje konstituirajućih sjednica, na način kao što je navedeno, ako se nakon dva pokušaja u propisanom roku vijeće ne konstituira, članovi vijeća mogu u bilo kojem trenutku ovlaštenom sazivaču dostaviti pisani prijedlog za predsjednika vijeća nacionalne manjine potpisan od većine svih članova vijeća. U navedenom slučaju ovlašteni sazivač, u roku od osam dana od toga prijedloga sazvat će konstituirajuću sjednicu.

Za konstituiranje vijeća na konstituirajućoj sjednici potrebna je nazočnost najmanje većine svih članova vijeća koji se bira u navedeno vijeće, sukladno zakonu kojim se uređuju prava nacionalnih manjina.

Konstituirajućom sjednicom vijeća nacionalne manjine do izbora predsjednika predsjedna prvi kandidat koji je dobio najveći broj glasova, međutim, ako dva ili više kandidata imaju jednak broj glasova, predsjedat će prvi kandidat prema abecednom redu.

Vijeće nacionalne manjine smatra se konstituiranim izborom predsjednika, koji se bira tajnim glasovanjem većinom glasova svih članova vijeća propisanih ustavnim zakonom kojim se uređuju prava nacionalnih manjina.

Zakonom o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, u posebnoj Glavi XII. uređeno je pitanje prirode mandata članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i konstituiranje vijeća nacionalnih manjina.

Mandat članova vijeća nacionalnih manjina izabranih na izborima počinje danom konstituiranja vijeća nacionalnih manjina i traje do stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Mandat predstavnika nacionalnih manjina počinje prvog radnog dana koji slijedi nakon dana objave konačnih rezultata izbora i traje do stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama.

S danom početka mandata započinju i prava i dužnosti članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama.

Nadalje, Zakonom je utvrđeno da je predsjednik vijeća nacionalne manjine ovlašten, nakon prestanka mandata do konstituiranja vijeća u novom mandatu, obavljati samo one poslove koji su nužni za redovito poslovanje, odnosno funkcioniranje vijeća nacionalne manjine. Navedene ovlasti odnose se na odgovarajući način i na ovlasti predstavnika nacionalne manjine nakon prestanka mandata.

Navedeno omogućuje obavljanje tekućih poslova koji su nužni za funkcioniranje vijeća, s obzirom na vremenski period koji može proteći od prestanka mandata članova vijeća do konstituiranja vijeća u novom mandatu.

Zakonom su propisani i slučajevi prestanka mandata člana vijeća i predstavnika nacionalne manjine, kao i uvjeti za podnošenje ostavke na dužnost člana vijeća, odnosno predstavnika nacionalne manjine. Isto tako, detaljno je uređen i postupak zamjenjivanja člana vijeća i predstavnika nacionalne manjine.

Članu vijeća i predstavniku nacionalne manjine mandat prestaje po sili zakona u sljedećim slučajevima:

- ako u istoj jedinici bude izabran za općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana ili njegovog zamjenika koji je izabran zajedno s njim, danom stupanja na izabranu dužnost,
- ako podnese ostavku, danom dostave pisane ostavke sukladno pravilima o dostavi propisanim zakonom kojim se uređuje opći upravni postupak,
- ako je pravomoćnom sudskom odlukom potpuno lišen poslovne sposobnosti, danom pravomoćnosti sudske odluke,
- ako je pravomoćnom sudskom presudom osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci, danom pravomoćnosti sudske presude,
- ako mu prestane prebivalište na području jedinice, danom prestanka prebivališta,
- ako se kao pripadnik nacionalne manjine briše iz evidencije popisa birača na području za koje je izabran, sukladno odredbama posebnog zakona,
- ako mu prestane hrvatsko državljanstvo, danom prestanka državljanstva sukladno odredbama zakona kojim se uređuje hrvatsko državljanstvo,
- smrću.

Vezano uz podnošenje ostavke, Zakonom je propisano koji uvjeti trebaju biti ispunjeni da bi ostavka na dužnost člana vijeća ili predstavnika nacionalne manjine počela proizvoditi pravne učinke. Slijedom toga, propisano je da pisana ostavka člana vijeća nacionalne manjine treba biti ovjerena kod javnog bilježnika te u roku od osam dana od ovjere podnesena predsjedniku vijeća nacionalne manjine i bez odgode dostavljena nadležnoj službi u jedinici u kojoj je vijeće izabrano.

Isto tako, pisana ostavka predstavnika nacionalne manjine treba biti ovjerena kod javnog bilježnika te u roku od osam dana od ovjere dostavljena nadležnoj službi u jedinici u kojoj je predstavnik izabran.

Ostavka koja je podnesena suprotno propisanom Zakonom ne proizvodi pravni učinak.

Propisan je i postupak zamjenjivanja člana vijeća nacionalne manjine, te je propisano da izabranog člana vijeća nacionalne manjine kojem prestane mandat prije njegova redovita četverogodišnjeg isteka zamjenjuje prvi sljedeći neizabrani kandidat s najviše dobivenih glasova, danom prestanka mandata.

Međutim, ukoliko ima više neizabranih kandidata s jednakim brojem glasova, zbog čega se ne može utvrditi koji bi od neizabranih kandidata trebao zamijeniti izabranog člana vijeća, vijeće u tom slučaju nastavlja s radom bez zamjene izabranog člana vijeća, osim ako broj članova vijeća nakon prestanka mandata izabranog člana padne ispod minimalnog broja članova propisanog Zakonom (članak 53. stavak 5.), kada vijeće prestaje s radom.

Isto tako, ukoliko ima više neizabranih kandidata s jednakim brojem glasova, izabranog člana vijeća mogu zamijeniti svi neizabrani kandidat s jednakim brojem dobivenih glasova, ali samo ako u tom slučaju broj članova vijeća nakon takve zamjene ne prelazi iznad „najvećeg“ Zakonom propisanog broja članova vijeća (članak 53. stavak 2.).

Izabranog predstavnika nacionalne manjine kojemu prestane mandat zamjenjuje zamjenik predstavnika nacionalne manjine koji je izabran istodobno s njim. Slijedom navedenog, ukoliko predstavniku nacionalne manjine prestane mandat u skladu sa Zakonom, njegov zamjenik koji je izabran zajedno s njim postaje predstavnik nacionalne manjine sa svim pravima i dužnostima predstavnika nacionalne manjine, a koja započinju danom prestanka mandata predstavnika nacionalne manjine.